

Wien, Österreichische Nationalbibliothek (ÖNB), Cod. 4213

Michael Denis: Codices Manuscripti Bibliothecae Palatinae Vindobonensis Latini Aliarumque Occidentis Linguarum. Vol. I. Pars I. Wien 1793.

1075

C O D I C E S

1076

rif. 1690. T. II. p. 525. directa ad Guilelmum Abb. S. Theodori ci cum Praefatiuncula, quam Codex ignorat.

II. fol. 12. p. 2. Incipit tractatus eiusdem de conscientia. Initium: Conscientia in qua anima perpetuo est mensura (mansura) edificanda est &c. Bernardi non est, vix etiam Hugonis a S. Vic-tore, in cuius Operibus tertium de Anima Librum constituit. Legitur tamen inter Subposita Opp. Bernardi T. V. p. 335. et qui-dem cum Prooemio et multo plenior, quam hic in Codice.

III. fol. 23. p. 2. Incipit tractatus eiusdem de apertione cordis. Initium: De apertione cordis tractare intendimus. Est enim cor tamquam liber &c. Non invenio in Opp. Bernardi; esse tamen Coenobitae cuiusdam forsitan ip-si coaevi vel e sequenti Abbatum censura credibile fit: Plerique ab-bates in cameris extra carcerem claustrī de bonis ipsorum claustrā-lium delicate uiuunt. ipsos in claustralī carcere cum pīsa (piso) et olere relinquentes plus in salmone quam in salomone legentes. Vnde licet omnes dicant se esse fratres, non tamen omnes scutelle sunt so-rores, nec isti unquam carcerem claustrī intrant, nisi certis diebus ad intrandum capitulum, ad pro-prietarios excommunicandos, et precepta cum imperio rubentibus buccis facienda.

IV. fol. 28. Incipit tractatus eiusdem de confessione. Initium: Corde creditur ad iusticiam ore au-tem fit confessio ad salutem —

Tria proponuntur. et corde crede-re ad iusticiam et ore confiteri &c. Excerptum est e Sermone Nico-lai Claraevallensis in Festo S. Andreae, qui legitur T. V. Opp. Bernardi cit. p. 713.

V. fol. 31. Incipit tractatus eiusdem de fuga pueri et reduc-tione eius. Initium: Rex potens et diues deus omnipotens filium sibi fecit hominem &c. Est Prima Parabolam vulgo Bernardo ad-scriptarum T. Opp. III. p. 1245. ubi insignitur: De Pugna spiri-tuali.

VI. fol. 33. p. 2. Incipit pro-logus beati bernardi abbatis ad (Henricum) episcopum senonen. Initium: Domino venerabili N. senonencium archiepiscopo &c. Initium Tractatus: Igitur ex quo regni celorum claves deo auctore &c. Extat Opp. T. II. p. 461. inscriptus: De Moribus et Offi-cio Episcoporum, a nobis indica-tus Cod. etiam seq.

Inerant praeterea olim isti, ut Nota praefixa docet, Vita s. Guiberti conf. et Revelationes eius-dem. Vita s. Maclovi siue Ma-chutis ep. et conf. Vita s. Germa-ni parisien. ep. Vita et passio s. Bonifacii ep. magunt. Vita et passio s. Conrardi ep. treueror.

CCXC. VII 213.

Codex chartaceus lat. Sec. 251 XV. Folior. 348. f. eleganter scriptus et coloribus decoratus hanc praefert ἐπιγεαφων: *Hic Liber datus est ad librariam col-legij ducalis ex opposito fratribus pre-*

Wien, Österreichische Nationalbibliothek (ÖNB), Cod. 4213

Michael Denis: Codices Manuscripti Bibliothecae Palatinae Vindobonensis Latini Aliarumque Occidentis Linguarum. Vol. I. Pars I. Wien 1793.

1077

P A T R I S T I C I .

1078

predicotorum vienne per venerabilem virum Magistrum thomam de haslpach de rebus diuine memorie Magistri Conradi de halstat (qui ab anno 1426. ad an. 1456. novies magistratum supremum Academicum gessit) *sacrorum canorum olim doctoris eximij, cuius animam deus clementer respicere dignetur eterne beatitudinis corona eandem vestiendo sine fine Amen Anno 1460.* Insunt in eo sequentia: I. *Incipiunt meditaciones Beati Bernhardi Summe utiles omni homini Sed maxime viro religioso.* Extant in edit. Opp. Maurina Paris. 1690. T. V. col. 319. sed in Monito praevio inter dubia Bernardi Scripta censentur. Praeferrunt saepius titulum: *De interiori Homine*, et, dum in editis XV. Capita constituunt, in Cod. nostro L. Capp. definiuntur, quorum primum incipit: *Multi multa sciunt et semetipso nesciunt &c.* ultimum terminatur: *in quo sponsum cum sponsa prospicies unum eundemque dominum glorie.* Qui vivit et regnat &c. Lectio fatis sincera est. Sequitur Index, cui etiam Index sequentium trium Operum connexus est.

II. fol. 22. *Incipit prefacio Beati Bernhardi abbatis de consideratione ad eugenium papam. Primum Capitulum.* Non scribit pape ex (prae) sumptione sed ex amore et eiusdem petizione, et ad eum ostenditur magnus amor. Ita singulis V. Librorum Capitibus praefixum est Summarium. Prooe-mii seu C. 1. initium est: *Subit animum dictare aliquid, quod te*

papa beatissime Eugeni uel edificet, uel delebet, uel consoletur &c. Finis L. V. *Proinde is fit finis libri sed non finis querendi.* Opus istud, quod omnium, qui praesunt, ἐγχειρίδιον esse deberet, extat edit. suprac. T. II. col. 407. paucioribus, quia longioribus, Capitibus definitum, quam in nostro Cod. ad cujus calcem minio legitur: *Explicit liber quintus beati bernhardi abbatis ad eugenium papam de consideratione, et statim*

III. fol. 74. *Incipit liber eiusdem Bernhardi missus senonensi archiepiscopo (Henrico).* Capitulum primum. *Excusat se de scribendo tanto viro dicens se non scribere ex presumpcione sed ex obedientia imperantis.* Agitur de Moribus et officio Episcoporum, Capitibus L. quibus in edit. cit. T. II. col. 461. respondent IX. prolixa. Initium C. 1. est: *Dominus suo venerabili senonensium H. archiepiscopo.* frater Bernhardus si quid peccatoris potest oratio. Placuit vestre prestancie &c. Finis ultimi: *dum morem modumque sollempnem in scribendo seruare nescirem.*

IV. fol. 91. p. 2. *Incipit liber beati bernardi abbatis clareuall. editus abbatii cluniacensi de disciplina monachorum.* Capi. primum. Non ex presumpcione scripsit sed rationabili causa coactus. Abbas is est Guilelmus, qui antequam Cisterciensibus in Coenobio Signiacensi se addiceret, Monasterio S. Theodorici Monachorum nigrorum in Monte aureo prope Remos praefuit,

Wien, Österreichische Nationalbibliothek (ÖNB), Cod. 4213

Michael Denis: Codices Manuscripti Bibliothecae Palatinae Vindobonensis Latini Aliarumque Occidentis Linguarum. Vol. I. Pars I. Wien 1793.

1079

C O D I C E S A

1080

fuit, *Cluniacensis* dictus, quod tunc cum suis *Cluniacensium* ritus sequeretur. C. i. incipit: *Uenerabili patri Guillelmo Frater Bernardus fratrum qui in clara valle sunt invitis seruus salutem in domino. Usque modo si qua me scriptitare iussisti &c.* Extat edit. cit. T. II. col. 527. ubi tamen *præfati uncula* legitur, quae a *Cod.* nostro abest, qui *Capp.* minoribus XLV. constat, cum in edit. non nisi XIII. prolixa censeantur. Finis est: *Quod ut nobis a uobis semper fiat omnino precor et supplico. Valete.* Simultates et aemulationes pravas non raro ex diversis ejusdem Ordinis religiofi reformationibus pullulasse testis est cum reliqua Historia monastica et praesens *Apologia*, in qua an sagax *Bernardus* capram et caules, ut fert proverbium, servaverit, Lector partium studio liber dispiciat.

V. fol. 107. absque titulo F. *Rainerii Sacconi Itali Placentini*, Sectae *Waldensium* et *Catharorum* primum Antistitis, dein O. P. et Quaesitoris fidei, circa an. 1258. *Mediolano a Turrianis* in exilium acti, ut pluribus habes in *Scriptt. O. P.* T. I. p. 154. *Opusculum contra Waldenses* X. *Capp.* constans, quod primus e *Cod.* mis. protulit doctissimus *Jac. Gretserus Ingolstadii* 1614. 4. unde in *Bibliotecas PP.* transfit, et T. XXV. *Lugdunensis* p. 262. legitur. Prologi initium est: *Audistis quia anticristus venit &c.* et paulo post: *Ego frater Reinherus olim beresiarcha, nunc dei*

gracia sacerdos in ordine predicatorum licet indignus hoc opusculum de hereticis compilau &c. Retractatum ab illo vel alio fuisse hunc labore, et in aliam formam transfusum *Codices* testes sunt, qui in supracit. *Scriptt. O. P.* adferuntur, interpolatum vero ab homine germano, et quidem *Austriaco*, nomina locorum, in quibus Sectarii coetus suos habebant, ad calcem C. 3. evincunt, quorum aliqua in *Bibl. Lugdun.* perperam impressa hic emendare lubet adhibito T. II. *Scriptt. Rer. Austr. Hier. Pezii* p. 536. quo loco paene idem recensus occurrit. Strouizingen lege *Stretzing*. Leuuhs 1. *Leubs.* Dansteten 1. *Amstetten.* Spunelburch 1. *Sindelburg.* Sirnich 1. *Sierning.* Wezfenskirchen 1. *Weizenkirchen.* Ehemmenaten 1. *Kematen.* Briezkirchen 1. *Grieskirchen.* Ackergeuu 1. *Attergäu* vel *Abergäu* &c. Eidem Interpolatori tribuenda videtur *Raynerii Appendix*, quae in *Bibl. Lugd.* perpetua decurrit; in *Cod.* vero nostro his Rubricis distinguitur: *De yppocrisis (Hypocritis) qui dicuntur sterczer. Examinacio leoniste heretici. Discordancia et disrepancia (Eccl. Orient. et Occid.) Que sit fides kathari.* Nam in hac quoque teutonica leguntur vocabula, ut ipsum nomen *Sterzer*, quod vulgi lingua *otiosum Vagatorem* notat, ut bene observat Cl. *Adelungius* in *Lexico*, cui tamen non innotuit, fuisse olim Sectarios, qui peculiari hoc nomine designarentur. Item *Schylt-*

Wien, Österreichische Nationalbibliothek (ÖNB), Cod. 4213

Michael Denis: Codices Manuscripti Bibliothecae Palatinae Vindobonensis Latini Aliarumque Occidentis Linguarum. Vol. I. Pars I. Wien 1793.

1081

P A T R I S T I C I .

1082

Schyltwurz, seldwurcz, liebwurcz, quae in *Bibl. Lugd.* leguntur: *Stuckwurtz, Staldewurtze, Hewwuerze.*

VI. fol. 128. p. 2. *Augustinus de fide ad petrum.* Potius *Fulgentius Rusensis*, neque integer, sed, ut habetur in edit. *Opp. Augustini Mauriana* T. VI. in append. Col. 28. a n. 47. incipiens: *Firmissime tene et nullatenus dimitte uel dubites patrem et filium et spiritum sanctum unum esse naturaliter deum &c.* et definens in n. 87. verbis: *tamquam hereticum eum abice.* Integer indicatus est Codd. aliis, ut ex *Indice* liquet.

VII. fol. 134. *Incipit pharetra fidei christiane contra Judeos.* Initium: *Acuite sagittas, implete pharetras &c.* Finis: *se a tuis populis confixum fuisse ostendit.* Relata Codd. variis, ut v. g. CCCLXV. ubi *Theobaldo O. P.* adscribitur.

VIII. fol. 182. *Sermo ad Sacerdotes.* Absque Autoris nomine. In illud *Matth. C. 4. Accesserunt Angeli et ministrabant ei.* Initium est: *In recitata autoritate duo declarantur circa sacerdotes &c.* Finis: *per denarium predicatorum impleant decalogum preceptorum. Amen.*

IX. fol. 185. absque inscrip-
tione *Tituli Psalmorum et Can-*
ticorum biblicorum, qualiter ha-
bentur in calce Bibliorum primi-
tus impressorum v. g. *Beatus vir.* *Iustum psalmum fecit david quando constitutus rex fuit in beth-*
lahem &c. De *Cantico Exulta-*

vit ridicule: Iustum psalmum fecit phannuel filia anne que fuit VII annis cum viro suo et eo mortuo LXXXIII vidua usque dum deus noster importatus fuit &c.

X. fol. 189. alia manu quam praecedentia: *In nomine domini nostri ibesu christi. Allegaciones hic scripte sunt domini lapi de castighonocco (Castiglionchio) de florencia solemnissimi aduocati florentinen. abreuiate per me Antonium de butrio. Allegatio prima de appellationibus.* Initium: *In bac allegatione facit tria uel quatuor dubia &c.* Pluries *Allegationes* hae sub initia Typographiae prelo subpositae sunt, editionemque principem Neapoli a Sixto Riessinger Alsata circa an. 1470. in fol. max. curatam Bibliotheca Augusta servat. Vitam Autoris, qui a *Gibellinis* patria ejectus Romae 1381. obiit, dedit Laurentius Mebus Bononiae 1753. cum Opusculis ejus quibusdam italicis in 4. *Allegationum exemplar ms.* ex Bibl. Riccardiana excitat *Job. Lamius* in *Catal.* p. 88. quod rursus in suis *Scriptt. Italis Vol. II. P. 4. p. 2271.* adferens III. *Mazzuchellius* titulo adjicit: *Abbatis Monasterii S. Miniatis*, de quo nihil *Lamius*. Et recte; alias enim est *Lapus* noster ab Abbatte illo *Benedictino*, licet olim a *Thitemio* θωνυμιας ergo cum illo confusus, quod vel ex *Allegatione 101.* patet, qua *Lapus* noster *Lapum* illum, qui ex familia de *Podio bonizi* erat, in causa *Successionis ab intestato* defendit. Cavendum item, ne cum nepote

Wien, Österreichische Nationalbibliothek (ÖNB), Cod. 4213

Michael Denis: Codices Manuscripti Bibliothecae Palatinae Vindobonensis Latini Aliarumque Occidentis Linguarum. Vol. I. Pars I. Wien 1793.

1083

C O D I C E S

1084

suo *Lapo Birago de Castellione*
Sec. XV. Scriptore confundatur.
In *Fabricii Bibl. med. et inf. Lat.*
omnia nebulosa sunt, neque multum lucis affudit *Mansus*, utut
Italus.

CCXCI. VI. 2.

²⁹⁰ Codex membraneus lat. Sec. XIV. Folior. 280. f. luculente scriptus et rubricis ornatus complectitur *Bernardinum*, sive *Flores ex S. Bernardi Claraevallensis Abb.* Operibus, non quidem omnibus genuinis illis, lectos circa an. 1240. a *Guillelmo seu Willemo S. Martini Tornacensis Monacho*, ut post *Ant. Sanderum in Cat. Codd. Belg. p. 141. Val. Andream, et Franc. Sweertium Mabillonius* cum *T. I. Anale&c. edit. nov. p. 132.* tum in *Praef. Opp. Bernardi. Paris. 1690. f. patefecit; Editiones enim, sive illa, quae s. l. et a. sed Norimbergae ex Offic. Henr. Rumel, Job. Sensenschmid &c. circa an.*

Qui scripsit scripta manus eius sit benedicta.

Probe distinguendum est *Florilegium* istud, quo se *Mabillonius Praef. cit.* opportune usum fuisse testatur ad internoscendos genuinos *Bernardi Sermones*, a gemino alio breviore alphabetico, quorum Prius prodiit *Paris* a. 1503. Alterum ab *Huberto Scuteputaeo Can. Reg. confectum est a. 1571.* et in Editiones *Bernardi* intrusum. Atque istud quidem *Mabillonio* non probatum.

1472. f. prodiit, sive *Parisina*
1499. et *Lugdunensis* 1556. 8. nomen Compilatoris tacent. Praefationis initium est: *Cum non essem alicui exercicio magnopere occupatus? placuit mibi ut opuscula uiri illustrissimi beati Bernhardi clareuallenensis egregij abbatis! diligenter inspiciendo percurrerem &c.* Mox ὀπονοματωρ operis exhibet: *Primus liber tractat de deo patre et filio et spiritu sancto? secundus de homine et anima? tertius de prelatis? quartus de clericis et monachis? quintus de uirtutibus. sextus de uicijs. quatuor sequentes libri uidelicet. septimus. et Octauus. nonus et decimus. de quibusdam distinctionibus multum utilibus loquuntur.* Libri porro hi in Capita abeunt, quorum Elenchus Libris singulis praemisus est. Ad finem Ultimi: *Incipiunt Capitula excerptorum de dictis. S. Bernardi in laudem gloriose virginis marie.* Sunt numero VI. in quorum calce legitur colore viridi:

Codicem ambiant Laciniae Necrologii cujusdam Sec. XIII. et XIV. quod ad Coenobium aliquod interioris Austriae pertinuisse videtur. In iis praeter Monachorum nomina legitur: Otto Mor-dax. Ulricus de Perenstein. Jans de bierzek, Rugerus et Leukardis de planchenwart, Sophia soror mordacum, Ulricus de laz, Dominus Hermannus De Stubenberch Prepositus Friesacensis (in Carinthia)